

ศักยภาพ และการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวัดหนองลำจันทร์ เมืองจำปอน

แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

Potential and Management of Cultural Tourism Attraction, Nong Lam Chan Temple, Champon District, Svanakhet Province, Lao People's Democratic Republic

ภูธร บวนสมบัติ¹ วุฒิพงษ์ ฉั่วตระกูล² ยุทธการ ไวยอาภา³ กิรติ ตระการศิริวานิช⁴

Phouthone Bouansombath¹ Wutthipong Chuatrakul² Yutthakarn Waiapha³ Keerati Trakansiriwanich⁴

E-mail: Tim.phouthone@gmail.com, Wutthipong_ckt@mju.ac.th, yutthakarn@mju.ac.th , Keerati@mju.ac.th

โทรศัพท์: 0656406351, 053875193, 053885193, 053875154

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวัดหนองลำจันทร์ 2) ศึกษาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวัดหนองลำจันทร์ เมืองจำปอน แขวงสะหวันนะเขต สปป. ลาว เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative) กำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ทั้งสิ้นจำนวน 57 คน 3 กลุ่ม ประกอบด้วยกลุ่มเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวัดหนองลำจันทร์ กลุ่มเจ้าหน้าที่แผนกแถลงข่าววัฒนธรรม และท่องเที่ยว แขวงสะหวันนะเขต และกลุ่มเจ้าหน้าที่ห้องแถลงข่าววัฒนธรรม และท่องเที่ยว เมืองจำปอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่อหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวัดหนองลำจันทร์ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.39$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวในระดับมาก และการรองรับด้านการท่องเที่ยวในระดับปานกลาง

ผลการวิจัยพบว่า การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวัดหนองลำจันทร์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การจัดการด้านสังคมวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่การจัดทาด้านสิ่งแวดล้อมในระดับมาก และการจัดการด้านเศรษฐกิจในระดับปานกลาง

คำสำคัญ: ศักยภาพ การจัดการ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

Abstract

This quantitative study aimed to 1) investigate the potential of a cultural tourist attraction 2) management of a cultural tourist attraction, at Nong Lamchan temple in Nong Lamchan village, Champhone District, Savannakhet, Province, Lao, P.D.R. Three sample groups consisted of 57 people were obtained by purposive sampling. They were concerned personnel in the management of cultural tourist attraction Nong Lamchan temple, and staff of press conference, culture and tourism in Champhone District, Savannakhet province. A set of questionnaires was used for data collection and analyzed by using descriptive statistics.

Findings showed that, as a whole, potential of the cultural tourist attraction was at a moderate level ($\mu = 3.39$). Based on its details, attraction in tourism and tourism management were found at a high level, followed by tourism support found at moderate level.

Findings showed that, as a whole, management of the cultural tourist attraction was found at a high level ($\mu = 3.55$). Based on its detail, social/cultural management and environmental management were found at a high level followed by economic management found at a moderate level.

Keywords: potential, management, cultural tourist attraction

¹ นักศึกษา หลักสูตร ปริญญาโท สาขาวิชาพัฒนาการท่องเที่ยว คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ค ² อาจารย์ประจำ สาขาวิชาพัฒนาการท่องเที่ยว คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้

³ อาจารย์ประจำ สาขาวิชาพัฒนาการท่องเที่ยว คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้

⁴ อาจารย์ประจำ สาขาวิชาพัฒนาการท่องเที่ยว คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป. ลาว) เป็นประเทศที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวหลากหลายกระจายอยู่ในทุกภูมิภาคของประเทศ ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ เช่น ถ้ำ น้ำตก ภูเขา แม่น้ำ ป่าสงวน วัดวาอาราม วัฒนธรรมที่มีความเป็นเอกลักษณ์แสดงถึงขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนบนดงเขาในแต่ละท้องถิ่น ทำให้การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญ ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ สปป. ลาว ส่งผลต่อการลงทุน การจ้างงาน สร้างอาชีพ และดึงดูดเงินตราจากต่างประเทศ เข้าสู่ประเทศ (กระทรวงแถลงข่าว วัฒนธรรม และท่องเที่ยว สปป. ลาว, 2564: 6-20)

แขวงสะหวันนะเขต เป็นหนึ่งแขวงที่สำคัญด้านการท่องเที่ยวของ สปป. ลาว ตั้งอยู่ภาคกลางตอนใต้ของประเทศ แขวงสะหวันนะเขต เป็นจุดกลางของเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตกผ่านสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 2 (เชื่อมต่อระหว่างจังหวัดมุกดาหาร-แขวงสะหวันนะเขต) เชื่อมต่อไปยังด่านแดนสะหวันชายแดนระหว่าง สปป. ลาว (ที่ด่านลาวบาว) แขวงสะหวันนะเขต อุดมสมบูรณ์ไปด้วยแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งภายในและต่างประเทศเข้ามาเยี่ยมชมเป็นจำนวนมาก (แผนกแถลงข่าว วัฒนธรรม และท่องเที่ยว แขวงสะหวันนะเขต, 2562)

แหล่งท่องเที่ยววัดหนองลำจันทน์ เมืองจำพอน แขวงสะหวันนะเขต สปป. ลาว เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญของแขวงสะหวันนะเขต เป็นสถานที่ที่มีประวัติประวัติศาสตร์ความเป็นมายาวนาน มีเรื่องราวสืบทอดบอกต่อมีความสวยงามมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีวัฒนธรรมที่หลากหลายเป็นที่นับถืออีกทั้งสถานที่ดังกล่าวยังเป็นแหล่งเก็บรวบรวมรักษา “คัมภีร์ใบลาน” ให้แก่คนรุ่นหลังได้ศึกษา ได้เห็นคุณค่าความสำคัญของคัมภีร์ใบลานลาว ซึ่งเป็นจุดดึงดูดใจสำคัญด้านการท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังเป็นเขตเชื่อมต่อกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของเมืองจำพอน แหล่งท่องเที่ยวตึงลิ้ง หนองป่าผา (หนองตะพานน้ำ) วัดเก่าตาแหลว อ่างเก็บน้ำสุย ซึ่งได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวชาวลาวและชาวต่างชาติจำนวนมากและมีแนวโน้มที่จะขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตามกระแสส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศและภายในแขวงสะหวันนะเขต (แผนกแถลงข่าว วัฒนธรรม และท่องเที่ยว แขวงสะหวันนะเขต, 2562)

อย่างไรก็ตาม จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนหน่วยงานภาครัฐ เห็นได้ว่า พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวยังไม่ได้มีการปรับปรุงพัฒนา ขาดการสร้างวงจรเส้นทางท่องเที่ยวภายในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวขาดการโฆษณาประชาสัมพันธ์ส่งผลต่อความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว หอจมน้ำมีไม่เพียงพอต่อความต้องการ ไม่มีร้านอาหาร ไม่มีนอมนายประจำหมู่บ้าน ไม่มีร้านขายของที่ระลึกและผลิตภัณฑ์ชุมชน ยังไม่มีที่พักและโฮมสเตย์ ในส่วนของการจัดการแหล่งท่องเที่ยวยังไม่ได้มีการบริหารจัดการที่ดีขาดการจัดการอย่างถูกวิธีตามหลักวิชาการด้านการท่องเที่ยว ในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้านเศรษฐกิจ ภายในแหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบันยังไม่ได้มีการพัฒนา หรือ บริหารจัดการรวมทั้งยังไม่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว ส่งผลให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในแต่ละวันมีจำนวนไม่มาก ทำให้รายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวของคนในชุมชนไม่มีความสนใจที่จะลงทุนในธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เช่น ธุรกิจร้านอาหาร โฮมสเตย์ และร้านของที่ระลึก การจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรม เนื่องจากการท่องเที่ยวไม่ใช่ว่าได้หลักของคนในชุมชน คนในชุมชนจึงให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการต่ำ เลือกที่จะทำอาชีพอื่น เช่น การทำเกษตรกร อีกทั้งคนในชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ความเป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว การขาดความสามารถในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ส่งผลให้ชุมชนใช้ทรัพยากรไม่คุ้มค่าเท่าที่ควร ประชาชนยังขาดความตระหนักในการเห็นคุณค่าต่อการร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งยังขาดจิตสำนึกที่ดีต่อการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ทำให้ชีวิตการเป็นอยู่ของคนในชุมชนยังไม่ดีพอเท่าที่ควร (เพชรจำพร วงศ์สารสิน, 2022)

จากประเด็นที่ได้กล่าวมาผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการจัดการศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอย่างไรเพื่อสร้างให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวัดหนองลำจันทน์ เมืองจำพอน แขวงสะหวันนะเขต สปป. ลาว ให้สามารถดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง มีการบริหารจัดการที่ดีมีศักยภาพสามารถสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้และสร้างความมั่นคงทางด้านคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่คนในชุมชนได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวัดหนองลำจันทร์ เมืองจำปอน แขวงสะหวันนะ เขต สปป. ลาว
2. เพื่อศึกษาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวัดหนองลำจันทร์ เมืองจำปอน แขวงสะหวันนะเขต สปป. ลาว

วิธีดำเนินการวิจัย

1. สถานที่ดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดพื้นที่วิจัย คือ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวัดหนองลำจันทร์ เมืองจำปอน แขวงสะหวันนะเขต สปป. ลาว

2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research)

ประชากรที่ให้ข้อมูลในการวิจัย ประกอบด้วย 1) เจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องในการจัดการแหล่งท่องเที่ยววัดหนองลำจันทร์ 2) เจ้าหน้าที่แผนกแถลงข่าว วัฒนธรรม และท่องเที่ยว แขวงสะหวันนะเขต และ 3) เจ้าหน้าที่ห้องแถลงข่าว วัฒนธรรม และท่องเที่ยว เมืองจำปอน

ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ใช้ในการศึกษาวิจัย โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 3 กลุ่ม รวมทั้ง 57 คน ได้แก่ 1) กลุ่มเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องในการจัดการแหล่งท่องเที่ยววัดหนองลำจันทร์ จำนวน 30 คน 2) เจ้าหน้าที่แผนกแถลงข่าว วัฒนธรรมและท่องเที่ยว แขวงสะหวันนะเขต จำนวน 18 คน และ 3) เจ้าหน้าที่ห้องแถลงข่าววัฒนธรรมและท่องเที่ยว เมืองจำปอน จำนวน 9 คน เนื่องจากว่าเจ้าหน้าที่กลุ่มดังกล่าวเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว และยังเป็นผู้ที่รับผิดชอบในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ดังนั้น ประชากรผู้ให้ข้อมูลที่ผู้วิจัยเลือกมา จึงสามารถให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการบริหารจัดการการพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยววัดหนองลำจันทร์ เมืองจำปอน แขวงสะหวันนะเขต สปป. ลาว

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaires) ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลด้านศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวัดหนองลำจันทร์ สำหรับประเด็นคำถามที่ใช้เป็นลักษณะคำถามปลายปิด (closed-ended questions) ประกอบด้วย 1) สิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว 2) การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว และ 3) การรองรับการด้านการท่องเที่ยว ตามมาตรวัด (Rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวัดหนองลำจันทร์ สำหรับประเด็นคำถามที่ใช้เป็นลักษณะคำถามปลายปิด (closed-ended questions) ประกอบด้วย 1) การจัดการด้านสังคมวัฒนธรรม 2) การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม 3) การจัดการด้านเศรษฐกิจ ตามมาตรวัด (Rating scale) 5 ระดับ

4. การทดสอบเครื่องมือ

1. ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) แบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความเที่ยงตรง (validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา วัตถุประสงค์ ประเด็นคำถาม

2. การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) จำนวน 30 ชุด ผลที่ได้รับ คือ ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวัดหนองลำจันทร์ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวัดหนองลำจันทร์ เท่ากับ 0.879 และการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วัดหนองลำจันทร์ เท่ากับ 0.875 แบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 2 แหล่ง ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data)

เป็นการเก็บข้อมูลมือหนึ่งหรือข้อมูลดิบ (raw data) ด้วยวิธีการสังเกต สอบถาม และสัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูล ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลพร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ลงเก็บข้อมูล

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data)

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล จากแหล่งต่าง ๆ เป็นข้อมูลที่มีผู้รวบรวมเอาไว้แล้วได้แก่ เอกสาร วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่สืบค้นจากระบบออนไลน์

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

6.1 วิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวัดหนองลำจันทร์ ตามมาตรวัด (Rating scale) 5 ระดับ ใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) เพื่อหาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) เพื่อประกอบการบรรยายพร้อมสรุปประเด็น

6.2 วิเคราะห์ข้อมูลการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวัดหนองลำจันทร์ ตามมาตรวัด (Rating scale) 5 ระดับ ใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) เพื่อหาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) เพื่อประกอบการบรรยายพร้อมสรุปประเด็น

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 แสดงผลข้อมูล ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวัดหนองลำจันทร์

ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวัดหนองลำจันทร์	μ	σ	ระดับความคิดเห็น
I. สิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว	3.63	0.86	มาก
1. ความเป็นมาและการสืบสานวัฒนธรรมประเพณี	4.64	0.48	มากที่สุด
2. ความผูกพันต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่น	4.22	0.65	มากที่สุด
3. ความเชื่อ และพิธีกรรมทางศาสนาที่สำคัญ	4.19	0.54	มาก
4. ความงดงามทางศิลปวัฒนธรรมประเพณี	4.08	0.57	มาก
5. ประวัติศาสตร์ความเป็นมาวัฒนธรรมประเพณีที่สืบค้นได้	4.01	0.48	มาก
6. ศิลปะ สถาปัตยกรรม สิ่งปลูกสร้างในอดีต	3.35	0.79	ปานกลาง
7. การสืบทอดภูมิปัญญา และองค์ความรู้ในท้องถิ่น	3.33	0.54	ปานกลาง
8. การโฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว	2.98	0.58	ปานกลาง
9. ความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยว	2.80	0.51	ปานกลาง
10. กิจกรรมท่องเที่ยวชนิดอื่นภายในแหล่งท่องเที่ยว	2.73	0.51	ปานกลาง
II. การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว	3.46	0.64	มาก
1. การฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว	3.92	0.52	มาก
2. ชุมชนมีแผนเพื่อบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	3.73	0.51	มาก
3. มอบหมายบุคลากรเพื่อทำหน้าที่หรือปฏิบัติตามแผน	3.70	0.62	มาก

4. คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว	3.64	0.51	มาก
5. การใช้ประโยชน์พื้นที่อย่างเหมาะสม	3.59	0.56	มาก
6. การปรับปรุงภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว	3.50	0.65	มาก
7. บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว	3.36	0.64	ปานกลาง
8. การกำกับติดตามตรวจสอบประเมินผลในแหล่งท่องเที่ยว	3.26	0.55	ปานกลาง
9. การจัดอบรมเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ และชุมชนเกี่ยวกับคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวและการอนุรักษ์เป็นระยะ ๆ ตามความเหมาะสม	3.14	0.51	ปานกลาง
10. การติดตาม และประเมินผลการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากการท่องเที่ยว	2.75	0.47	ปานกลาง
III. การรองรับด้านการท่องเที่ยว	3.09	0.82	ปานกลาง
1. นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของรัฐบาล สปป. ลาว	4.21	0.67	มากที่สุด
2. ภาครัฐเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว	3.70	0.65	มาก
3. รัฐออกกฎระเบียบข้อบังคับในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว	3.56	0.65	มาก
4. เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนด้านการท่องเที่ยว	3.49	0.63	มาก
5. ความเพียงพอของสาธารณูปโภค ได้แก่ ไฟฟ้า น้ำประปา ห้องน้ำ	3.03	0.65	ปานกลาง
6. รัฐได้ทำแคมเปญ เพื่อการท่องเที่ยว	2.91	0.54	ปานกลาง
7. มีห้องน้ำที่สะอาด และได้มาตรฐาน	2.68	0.46	ปานกลาง
8. มีร้านขายของที่ระลึก และร้านค้าผลิตภัณฑ์ ชุมชน เพียงพอต่อความต้องการ	2.52	0.50	น้อย
9. มีร้านอาหารสะอาด และเพียงพอต่อความต้องการ	2.45	0.53	น้อย
10. มีที่พักเพียงพอต่อความต้องการ	2.36	0.48	น้อย
รวม	3.39	0.81	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวัดหนองลำจันทร์ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.39$ และ $\sigma = 0.81$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประเด็นที่มีศักยภาพสูงสุด ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.63$ และ $\sigma = 0.86$) รองลงมาได้แก่ การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.46$ และ $\sigma = 0.64$) และ การรองรับด้านการท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.09$ และ $\sigma = 0.82$) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงผลข้อมูลจำนวน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวัดหนองลำจันทร์

การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวัดหนองลำจันทร์	μ	σ	ระดับความคิดเห็น
1. การจัดการด้านสังคมวัฒนธรรม	3.87	0.65	มาก
1.1 ชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศิลปะวัฒนธรรม	4.33	0.54	มากที่สุด
1.2 มีการสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อสังคม	4.05	0.44	มาก
1.3 มีการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยทั้งร่างกาย และทรัพย์สิน	3.92	0.45	มาก
1.4 ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ	3.82	0.57	มาก
1.5 คนในชุมชนมีการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอ	3.24	0.68	ปานกลาง

2. การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม	3.53	0.77	มาก
2.1 อนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิม	4.12	0.62	มาก
2.2 การจัดการขยะในแหล่งท่องเที่ยว	4.05	0.51	มาก
2.3 มาตรการควบคุมดูแลหรือจัดการสิ่งแวดล้อม	3.54	0.53	มาก
2.4 การจัดการน้ำเสีย	3.19	0.58	ปานกลาง
2.5 ภูมิทัศน์ในพื้นที่ยังคงมีความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น	2.73	0.61	ปานกลาง
3. การจัดการด้านเศรษฐกิจ	3.26	0.88	ปานกลาง
3.1 ผู้ประกอบการ/นักลงทุนสนใจเข้ามาทำธุรกิจการท่องเที่ยวในชุมชน	3.87	0.59	มาก
3.2 คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ และมีชีวิตที่ดีขึ้น	3.82	0.60	มาก
3.3 คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยว	3.73	0.66	มาก
3.4 คนในชุมชนมีรายได้จากการนำเที่ยว และกิจกรรมทางการท่องเที่ยวต่าง ๆ	2.45	0.50	น้อย
3.5 คนในชุมชนมีรายได้จากการขายสินค้า และผลิตภัณฑ์ของชุมชน	2.42	0.49	น้อย
รวม	3.55	0.81	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวัดหนองลำจันทร์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.55$ และ $\sigma = 0.81$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประเด็นที่มีการจัดการได้ดีที่สุดได้แก่ การจัดการด้านสังคมวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.87$ และ $\sigma = 0.65$) รองลงมาได้แก่ การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.53$ และ $\sigma = 0.77$) และการจัดการด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.26$ และ $\sigma = 0.88$) ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวัดหนองลำจันทร์ เมืองจำพอน แขวงสะหวันนะเขต สปป. ลาว ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านสิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวัดหนองลำจันทร์เป็นสถานที่ที่มีความงดงามทางเอกลักษณ์เฉพาะและศิลปวัฒนธรรมประเพณี เป็นสถาปัตยกรรมสิ่งปลูกสร้างในอดีต มีความผูกพันต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่น มีความเชื่อ และพิธีกรรมทางศาสนาที่สำคัญที่คนในชุมชนมีการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีมาอย่างช้านานทำให้เป็นที่หน้าสนใจสำหรับผู้เดินทางมาท่องเที่ยว สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ทศนวลชัย ดันติเอกรัตน์ ขวาวรรณ ศิริจารุกุล (2565: 172-187) ศึกษา เรื่องการวิเคราะห์องค์ประกอบศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอาหารมรดกหอยนางรมเมืองตรังเพื่อการเรียนรู้บนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ที่พบว่า ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ให้ความคิดเห็นว่า สิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวที่สำคัญนั้น คือ คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวมีความเป็นเอกลักษณ์ ความเป็นมาและการสืบสานวัฒนธรรมประเพณี ความงดงามทางศิลปวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของชุมชน ความผูกพันต่อวิถีชีวิตของคนชุมชนท้องถิ่นกับแหล่งท่องเที่ยวและคนในชุมชนยังคงมีการสืบทอดภูมิปัญญาและองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง 2) การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะคนในชุมชนให้ความสำคัญในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว มีแผนเพื่อบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว โดยการมอบหมายงานที่ต้องทำให้กับคนในชุมชนเพื่อทำหน้าที่หรือปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ และมีแบบแผนในการใช้ประโยชน์พื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วัดหนองลำจันทร์ มีบทบาทสำคัญต่อนักท่องเที่ยวในการเลือกเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วัดหนองลำจันทร์ บ้านหนองลำจันทร์ เมืองจำพอน แขวงสะหวันนะเขต สปป. ลาว สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ญัฐพร ภูแต่มนิล และคณะ (2565: 270-286) ศึกษา เรื่อง ปัจจัยส่งผลต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาวัดแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่พบว่า ด้านการบริหาร

และการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้นมีความสำคัญต่อการเลือกเข้ามาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก เช่น การมีศิลปวัฒนธรรมความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ความงามด้านศิลปวัฒนธรรม ความเป็นมาทางด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมที่สืบกันได้ ผสมกับทรัพยากรการท่องเที่ยวของสถานที่นั้น ๆ ที่มีความอุดมสมบูรณ์ การอนุรักษ์ รักษาต้นทุนทางทรัพยากรต่าง ๆ ให้อยู่และดีขึ้นและมีการบริหารจัดการที่ดีคือ แหล่งท่องเที่ยวที่มีการวางแผน/การกำหนดขอบเขตการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม และ 3) การรองรับด้านการท่องเที่ยว ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ถึงแม้ว่ารัฐมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมก็ตาม แต่เห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วัดหนองลำจันทร์ ยังไม่มีความพร้อมในด้านสถานที่รองรับด้านการท่องเที่ยว เช่น ยังไม่มีร้านขายของที่ระลึก ร้านค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน ระบบสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา ยังไม่ได้มาตรฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน อาทิ เช่น ห้องน้ำ ที่พัก ที่จอดรถ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามายังไม่ได้มาตรฐาน ดังนั้น ควรมีการปรับปรุงด้านสิ่งรองรับและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้บริการการท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐาน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วงศ์ธีรา สุวรรณิน (2557: 64-82) ศึกษาเรื่อง การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดในจังหวัดปทุมธานี พบว่า ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวด้านการให้บริการของวัดในปทุมธานีโดยภาพ พบว่า ยังควรปรับปรุงอีกหลายด้านเพราะจากสภาพทั่วไปของวัดในจังหวัดปทุมธานีมีการพัฒนาในเรื่องการให้บริการการท่องเที่ยวยังไม่ได้มาตรฐาน วัดในจังหวัดปทุมธานีส่วนใหญ่ยังไม่มีร้านค้าขาย ภายในวัด ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าวัดในจังหวัดปทุมธานียังมีนักท่องเที่ยวน้อยจึงไม่มีการค้าภายในวัดยกเว้นวัดศาลเจ้าที่มีชื่อเสียงเพราะมีตลาดนัด ขายของอร่อย เช่น กุยช่าย ก๋วยเตี๋ยวหมู ขนมเบี๊ยะ ขนมไทย ฯลฯ แต่สำหรับวัดอื่น นักท่องเที่ยวสามารถหาร้านสะดวกซื้อ ร้านค้า ร้านอาหาร เครื่องดื่ม จากชุมชนที่ใกล้เคียง

2. การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวัดหนองลำจันทร์ เมืองจำปอน แขวงสะหวันนะเขต สปป. ลาว พบว่า 1) การจัดการด้านสังคมวัฒนธรรม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น เพื่อยกระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวัดหนองลำจันทร์ คนในชุมชนจึงร่วมกันในอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตอันเป็นเอกลักษณ์อันดีงามของชุมชน แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วัดหนองลำจันทร์เป็นสถานที่หลอมรวมจิตใจของคนในชุมชน และยังเป็นสถานที่ที่ทำให้คนในชุมชนได้มีโอกาสได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ส่งผลให้ชุมชนมีความสงบปลอดภัย และไม่มีปัญหาอาชญากรรม คัดแย้งกับ พระมหาบุญไทย ปุณณมโน และคณะ (2565: 65-79) ศึกษาเรื่อง การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตภาคกลางปริณทล ผลการศึกษา พบว่า สภาพปัญหาของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตภาคกลางปริณทล ยังขาดการดูแลรักษา ขาดการฟื้นฟู ขาดการสื่อสารจากรุ่นสู่รุ่น การจัดการแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งยังเป็นในลักษณะต่างคนต่างทำ 2) การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม เห็นได้ว่า ชุมชนให้ความสำคัญในด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิม มีการจัดการขยะในแหล่งท่องเที่ยว และกำหนดมาตรการควบคุมดูแลหรือจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วัดหนองลำจันทร์ เพื่อให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี และดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Souvannaly Xayaseun (2560: 122-123) พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อปัจจัยสภาพแวดล้อมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของบ้านธาตุอิงฮัง มีการบริหารจัดการเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในพื้นที่เป็นอย่างดี โดยจัดหาถังขยะให้เพียงพอ นอกจากนี้การจัดการแหล่งท่องเที่ยวยังมีการจัดภูมิทัศน์ที่คำนึงถึงวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของชุมชน และ 3) การจัดการด้านเศรษฐกิจ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง คนในชุมชนยังไม่ได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวเท่าที่ควร กิจกรรมการท่องเที่ยวยังสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนอยู่ในระดับที่น้อย เนื่องจากการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวยังมีข้อจำกัดทางด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ดังนั้น เพื่อยกระดับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางด้านเศรษฐกิจชุมชน ควรส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มากขึ้น และส่งเสริมธุรกิจร้านค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน ยกย่องคุณภาพของธุรกิจชุมชนให้มีคุณภาพ และสิ่งอำนวยความสะดวกให้เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ยัง จอมทอง และคณะ (2566: 1-15) ที่ศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพระธาตุโพน เมืองไชยพุดอง แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้านการรับผลประโยชน์ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ชุมชนยังไม่มีส่วนร่วมในการได้รับเงินค่าจ้างจากการทำงานภายในแหล่งท่องเที่ยว ไม่ได้รับแบ่งปันผลประโยชน์ในรูปแบบอื่น ๆ

สรุปผลการวิจัย

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวัดหนองลำจันทร์ และ 2) ศึกษาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวัดหนองลำจันทร์วัดหนองลำจันทร์ เมืองจำปอน แขวงสะหวันนะเขต สปป. ลาว โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวัดหนองลำจันทร์ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ประเด็นที่มีศักยภาพสูงสุด ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว และการรองรับด้านการท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง เป็นลำดับสุดท้าย

วัตถุประสงค์ที่ 2 ศึกษาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวัดหนองลำจันทร์ อยู่ในระดับมาก ประเด็นที่มีการจัดการได้ดีที่สุดได้แก่ การจัดการด้านสังคมวัฒนธรรม และการจัดการด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง เป็นลำดับสุดท้าย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

เพื่อยกระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวัดหนองลำจันทร์ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรนำข้อค้นพบที่เป็นผลของการวิจัยไปใช้ในการกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว เช่น

1. หน่วยงานภาครัฐควรมีสร้างแผนงานเฉพาะเพื่อการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยวเพียงพอ ได้มาตรฐาน และมีความเหมาะสมกับบริบทพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วัดหนองลำจันทร์ มีการจัดสรรงบประมาณในการปรับปรุงสาธารณูปโภคภายในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา ห้องน้ำ ที่พัก ร้านขายของที่ระลึกและร้านค้าชุมชน

2. หน่วยงานภาครัฐควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการพัฒนาความรู้ความสามารถของคนในชุมชนด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ภายใต้ข้อจำกัดของระยะเวลาและงบประมาณ ส่งผลให้ผู้วิจัยทำการศึกษาวิจัยได้ภายในขอบเขตของเนื้อหาและพื้นที่ที่เหมาะสม ยังคงมีพื้นที่อื่น ๆ แขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว ที่ต้องการผลการศึกษาวิจัยในเชิงวิชาการ สำหรับประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนา และยกระดับศักยภาพการท่องเที่ยวของพื้นที่ อาทิเช่น

1. ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในแขวงสะหวันนะเขตอย่างยั่งยืน
2. ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนในแขวงสะหวันนะเขต

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงแถลงข่าววัฒนธรรม และท่องเที่ยว สปป. ลาว. (2564). **บทรายงานสถิติการท่องเที่ยวของ สปป. ลาว**. นครหลวงเวียงจันทน์: กระทรวงแถลงข่าววัฒนธรรม และท่องเที่ยว.

แผนกแถลงข่าววัฒนธรรม และท่องเที่ยว แขวงสะหวันนะเขต. (2562). **แผนยุทธศาสตร์ และส่งเสริมการท่องเที่ยว**. แขวงสะหวันนะเขต: แผนกแถลงข่าว วัฒนธรรม และท่องเที่ยว.

Souvannaly Xayaseun. (2560). **การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของบ้านธาตุอิงฮัง เมืองโกสอนพรหมวิหาร แขวงสะหวันนะเขต**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

ณัฐพร ภูแต่มนิล, เสาวลักษณ์ นิกรพิทยา, สิทธิพร สุนทร, และภัณฑิลา น้อยเจริญ. (2565). ปัจจัยส่งผลต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาวัดแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดกาฬสินธุ์. *Journal of Modern Learning Development*, 7 (8), 270-286.

- ทัศนาวลัย ดันติเออร์ตัน และชฎาวรรณ ศิริจารุกุล. (2565). การวิเคราะห์องค์ประกอบศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอาหารมรดกหม้อย่างเมืองตรังเพื่อการเรียนรู้บนเศรษฐกิจสร้างสรรค์. **วารสารปัญญาภิวัฒน์**, 14 (1), 172-187.
- พระมหาบุญไทย ปุณณมโน, พระสุทธิ สารเมธี, บุญร่วม คำเมืองแสน และกฤตสุขชิน พลเสน. (2565). การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตภาคกลางปริมณฑล. **วารสารพุทธมัตต์ ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกลิตาราม**, 7 (1), 65-79.
- ยัง จอมทอง, วุฒิพงษ์ ฉั่วตระกูล, ยุทธการ ไวยอาภา และกิริติ ตระการศิริวานิช. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพระธาตุโพน เมืองไชยพุกอง แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. **วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี**, 17 (3), 1-15.
- วงศ์ธีรา สุวรรณิน. (2557). การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดในจังหวัดปทุมธานี. **วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์**, 8 (7).